

Östergötlands Hembygdsblad

ÖSTERGÖTLANDS HEMBYGDSBLAD

Utkommer med fyra nummer per år och ges ut av Östergötlands Hembygdsförbund, till vilket 97 föreningar med ca 20 000 medlemmar är anslutna.

Ansvarig utgivare

Denny Lawrot (förbundsordförande)
Sankta Marias Väg 252, 612 93 Finspång
Tel: 0122-201 88, mobil: 0708-12 06 00
denny.lawrot@centerpartiet.se

Prenumeration

100: -/år. Insättes på bankgiro 475 – 9700 eller plusgirokonto 89 881-7

Annonsspriser

1/1 sida 1200:-
1/2 sida 600:-
1/4 sida 400:-

Utkommer

omkring 15/3, 15/6, 15/9, 15/12

Manusstopp

15/2, 15/5, 15/8, 15/11

Välkommen med bidrag, annonser och foton.
Materialet skickas till kansliet. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera texter och bilder.

Östergötlands Hembygdsförbunds Kansli

Tellbovägen 14, 585 64 Lingham
Tel: 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se
www.hembygd.se/ostergotland

Omslagsbild

Sommarkväll i Östra Skrukeby
Foto: Jesper Ström

Tryck

Mjölby Tryckeri
Upplaga 1 100 ex
ISSN 1102-5557

INNEHÅLL:

Ordföranden har ordet	sid 3
Kulturpolitiskt tal gav applåder	4
Östgötska gåramålningar	5
Studiecirkel om sockenkyrkan	6-7
Informationsträff om föremål och foto	8
Skullebostugan	9
God Kräftsoppa	10
Bidrag till värdefulla kulturmiljöer	11

ÖSTERGÖTLANDS
HEMBYGDSPÖRBUND

Medlemsföreningar!

Fyll på till högsäsongen med vår
Karta över hembygdsföreningar och gårdar i Östergötland!

Kontakta kansliet i Lingham på
ostergotland@hembygd.se
för hämtning eller leverans.

Hej hembygdsvänner!

Så var det dags för några rader från mig igen. I förra numret skrev jag om mina förväntningar inför vår egen årsstämma 26/4 i Åtvidaberg. Inte behövde jag bli besviken på den, då arrangerande Åtvids Hbf stod för en jättetrevlig dag. Ett stort tack till dem. Stämman avlöpte också i god ordning, några nyval gjordes, bl.a. två nya ersättare. Ny i styrelsen är även Kajsa Carlegrim efter att Inga Britta Adolfs-son avböjt omval. Inga Britta avtackades med blommor och hembygdsförbundets hedersnål.

Jag vill här passa på att klargöra ett beslut som årsstämman tog. Styrelsen föreslog ju oförändrad medlemsavgift för Östergötlands Hembygdsförbund. Det beslutet fattade också stämman. Men det nationella förbundet har ju, som jag tidigare skrivit här i spalten, beslutat höja sin avgift med fem kronor och detta kommer att ge utslag 2015. Jag hoppas detta står klart för alla, framför allt för alla kassörer.

Vi har ju också varit värdar för Sveriges Hembygdsförbunds riksstämma! I form av tre hembygdsdagar 23-25 maj inleddes den med invigning av Landshövdingen Elisabeth Nilsson på Östergötlands Museum. Efter detta vidtog en kulturpolitisk paneldebatt med representanter från Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys, lokala politiker samt jag och Jan Nordwall från hembygdsrörelsen. Debatten handlade om det offentliga stödet till kulturen i allmänhet och stödet till kulturarvet i Östergötland i synnerhet. De lokala politikerna utlovade inte något ökat stöd till kulturarvet om inte staten sköt till mer pengar.

En jämförelse med ex. Södermanland visar att där får det regionala hembygdsförbundet 600 000 kr av sitt landsting till sina 67 medlemsföreningar. Östergötlands Hembygdsförbund får en tiondel av detta trots 97 föreningar som årligen arrangerar ca 1 000 aktiviteter, vilka drar runt 180 000 besökare.

Under debatten redogjordes för den insamling av ideella timmar som riksförbundet gjort under 2013. Över hälften av landets 2000 hembygdsföreningar har svarat på enkäten vilket gör att resultatet är statistiskt säkerställt. För Östergötland innebär detta att länets 97 föreningar tillsammans bidragit med 187 000 arbetstimmar till fromma för bevarandet av vårt kulturarv. Det här visste vi ju redan, men visst är det bra att så här svart på vitt kunna visa omfattningen av vårt arbete. Vill man försöka sig på ett räkneexempel för Östergötlands stöd till hembygdsrörelsen skulle det se ut så här ungefär: 97 föreningar x 7 000 kr i snitt i kommunalt stöd = 679 000 kr + 65 000 kr i regionalt stöd, blir sammanlagt 744 000 kr. Sedan ställer man detta mot värdet av det ideella arbetet. Räkna man att varje ideell timme är värd 180 kr så bidrar hembygdsrörelsen i länet med tillsammans 33,6 miljoner kronor!

Hembygdsdagarna fortsatte med en välbesökt stämma på lördagen som avslutades med vår stora hembygdsfest på Medevi Brunn. Fyra bus-sar tog alla deltagarna till Medevi där mässings-orkestern Wetterblecket spelade och det bjöds på en riklig buffé. Att kvällen sedan avslutades med den traditionella Grötlunken var helt i sin ordning och ett trevligt slut på en lika trevlig samvaro.

Våra hembygdsresor på söndagen hade alla tre bra antal deltagare. Resan till Sankta Maria kyrka, Rejmyre glasmuseum och Hällristningarna i Norrköping är ju den resa jag bäst kan referera ifrån då jag själv deltog. Någon påpekade ”att kunna på en dag bese tre så olika och unika kulturskatter” är unikt bara det. Men jag har förstått att resenärerna över Åtvidaberg, Kisa och Brokind, liksom de som valt Tåkern som resmål, var alla lika begeistrade. Jag vill gärna här passa på att rikta ett stort tack till alla föreningar och enskilda medlemmar som gjort det möjligt att genomföra denna riksstämma med så gott resultat. Ni har visat vad Östergötland kan, stort tack! Det nya konceptet med tre hembygdsdagar, som var ett test, har säkert kommit för att stanna.

Ha en riktigt trevlig sommar!

Denny Lawrot

Denny Lawrot avrundar riksstämman 2014, backad av sitt förbunds stämmokommitté. Foto: Fredrik Häger

Kulturpolitiskt tal gav applåder

Sveriges hembygdsrörelse bjöd in Landshövding Elisabeth Nilsson när Sveriges Hembygdsförbund höll riksstämma 23-24 maj i Linköping.

I Wallenbergsalen på Östergötlands Museum sitter representanter från Sveriges hembygd samlade för att höra landshövding Elisabeth Nilsson tala när hembygdsdagarna invigs.

– Östergötland är ett rikt län med många perspektiv. Det som är viktigt för er är nog vår kulturhistoria. Det var här som Birger Jarl och den heliga Birgitta bodde. Själv bor jag på Linköpings slott som är Sveriges äldsta profana byggnad.

Elisabeth Nilsson berättar om Östergötlands näringsliv och säger att industriepoken som vi lever i inte får upphöra. Hon menar att en kontinuerlig industriell utveckling banar väg för en trygg samhällsekonomi. Hon nämner några exempel på kända östgötska industrimiljöer.

– Den mest spännande av alla miljöerna är Norrköpings industrilandskap. Jag skulle vilja säga att det är Sveriges intressantaste stadsmiljö. Jag tror nog att chefen för Arbetets Museum håller med mig om detta.

Hon nämner också arbetet med att rusta upp Göta Kanal.

– Den är ett kulturhistoriskt men också levande byggnadsminne som har drygt tvåhundra år på nacken. Vi håller kontinuerligt på att renovera kanalen så att den kan leva ytterligare tvåhundra år.

Elisabeth Nilsson berättar en episod från Övralid.

– I morse var jag vid Övralid och då frågade jag östgötarna: Har ni varit i Rejmyre glasbruk? Har ni sett Björke vävstuga och Smedstorps dubbelgård? Några händer räcktes upp av en församling på 50. Det visar hur mycket östgötarna har kvar att se. Ni som kommer från andra delar av Sverige har ännu mer att upptäcka. Åk hit och ni kommer att känna att resan var värd alla pengar.

Hon framhåller värdet av frivilligrörelsens arbete.

– Ni som är här idag representerar föreningssektorn och utan ert arbete skulle Sverige inte vara ett lika bra land. Mycket av arbetet ni utför skulle bli ogjort och människor skulle inte ha lika roligt.

Elisabeth Nilsson ger exempel på ideella föreningar som hon har kommit i kontakt med under sin tid som landshövding i Östergötland.

– På Risten Lakvik Järnväg utanför Åtvidaberg fick jag erbjudande om att inviga en ny smalspårssträcka. Något som inte händer varje dag i Sverige. Den här föreningen har flyttat ett stationshus och lagt ut räls. De renoverar lok och vagnar och har förmodligen aldrig tråkigt.

Hon berättar också när hon besökte Pilsnerfilmens Vänner i Bestorp.

– Det är en udda förening som visar pilsnerfilmer i Bestorps biograf. Där fick man dricka pilsner och äta pilsnerkorv. Innan filmen började höll föreningens ordförande en noggrann genomgång om vad publiken skulle få se.

Elisabeth Nilsson avslutar sitt tal med att reflektera över hembygdsrörelsens framtida utmaningar.

– Vad händer med alla hembygdsgårdar som vi jobbar med idag? Vad kommer vi kunna hålla vid liv och vad tycker de yngre är värt att bevara? Arkeologerna om hundra år behöver också ett kulturlager att gräva i.

Text och bild: Fredrik Häger

Elisabeth Nilsson inledde riksstämman med ett tal om kulturens betydelse för Östergötland.

Östgötska gåramålningar

Till Arkivens dag i november förra året kom Östergötlands Arkivförbund ut med boken "Gåramålarens naiva mystik: Gåramålningar från Östergötland".

Gåramålningar, alltså målningar på identifierade byggnader, har inventerats av arkivförbundet sedan 2008, ett arbete som fortfarande pågår. Fokus ligger på de kulturhistoriska värdena eftersom målningarna ger en bild av framför allt landsbygden innan kameran blev vanlig, och dessutom i färg. Gåramåleriet var som vanligast från 1800-talets senare decennier och fram till tiden kring andra världskriget. I Östergötland har ett flertal gåramålare kartlagts och den mest produktiva hette Olle Olsson. Han var verksam i länet på 1920-talet och ett hundratal av hans målningar har påträffats.

Intresset för att kartlägga gåramåleriet väcktes under 1970-talet genom Nordiska Museet. Men det var genom en artikel 2003 i Sveriges Hembygdsförbunds skrift Bygd och Natur som jag fick upp ögonen för fenomenet. Genom mitt lokalhistoriska arbete med att dokumentera min hembygd i Ringarums socken blev det naturligt att även börja söka efter gåramålningar. Elva år senare känner jag till över fyrtio stycken – bara från den socknen. Och fortfarande dyker det upp nya. Inventeringen som inleddes på ideell bas utvidgades till den östra delen av länet. 2008 fick arkivförbundet upp ögonen och materialet skänktes dit. Meningen var att dra igång en länsomfattande inventering, men det dröjde fram till 2010 innan vi kom igång ordentligt. Samma år publicerades

vår databas på www.ostergotlandsarkivforbund.se som idag har över 400 motiv, sökbara på kommun, socken, by, gård, osv.

Då jag under förra året fick möjlighet att sammanställa det material vi samlat in hade jag också fått tjänsten som länsarkivarie vid arkivförbundet. Östergötlands Arkivförbund arbetar med enskilda arkiv, alltså med handlingar som tillkommit genom privat initiativ. Eftersom det inte finns något regelverk som styr den typen av arkiv så krävs det ofta engagemang och ett brett kontaktnät. Arkivförbundet består idag av 44 medlemsarkiv, däribland flera hembygdsarkiv, och vi har ett hundratal distriktsorganisationer knutna till oss, bl.a. Östergötlands Hembygdsförbund. Något centralt arkiv i länet finns inte, utan materialet förvaras av medlemsarkiven i respektive kommun. 2014 fyller vi 30 år och ända sedan starten har vi inventerat olika typer av enskilda arkiv som gårdsarkiv, föreningsarkiv men också gåramålningar – som vi menar är en viktig del av gårdsarkiven.

Vår bok är rikt illustrerad med exempel på målningar från hela Östergötland. Den kan beställas från info@ostergotlandsarkivforbund.se, 011-12 28 90, eller Östergötlands Arkivförbund, Vattengränden 14, 602 22 Norrköping och kostar 200 kr, inklusive frakt. Vi tar också tacksamt emot tips på målningar att inventera.

Albin Lindqvist

Fornåsa affär i Motala kommun, målad 1915 av August Dahl. Tack vare Ingegerd Egberths intresse känner vi till flera gåramålningar från Fornåsa.

Torpa kyrka med sin vackra klockstapel i vinterskrud.

Upptäck Sockenkyrkans hemligheter!

Hur man kan starta en studiecirkel kring sin lokala församlingskyrka. Hur man kan forska fram nya, spännande rön.

Bakgrund

– Kan vi ordna en cirkel om vår kyrka? frågade en medlem i Torpa hembygdsförening. Jo, det kunde vi. Vi samlades i en studiecirkel med kyrkan själv som lärobok, kompletterad med böcker och information från internet. Det blev en så kallad kamratcirkel där vi fördelade oss på valda ämnen, och så presenterade var och en sitt resultat för gruppen. Vi träffades ibland i själva kyrkan, annars i kyrkskolan intill. En fördel var att den gamle kyrkvaktmästaren var med i gruppen, han hade ännu kvar sin nyckel. Och en av kyrkvårdarna som väl visste var allting fanns, silver, dukar och inventarier.

Efter tio sammanträden var vi så inspirerade att vi beslöt att gå vidare och samla materialet i en bok samt presentera vad vi funnit under en sammankomst i kyrkan. För detta andra steg sökte vi och beviljades ett bidrag med EU-medel från Leader Sommenbygd. Vi ordnade också en studieresa till Risinge gamla kyrka som genom sina medeltidsmålningar har likhet med Torpa kyrka. Ett par deltagare i cirkeln gjorde också ett studiebesök i Uppsala domkyrka, där samma dekorationsmålare varit verksamma i slutet av 1800-talet, som i Torpa kyrka. Likaså hittade ett par andra deltagare på nätet ett par sen länge bortglömda plankor från Torpa kyrka med målningar från slutet av 1400-talet. De begav sig till Historiska museet och fick dem förevisade i källaren.

Brädorna var i mycket gott skick, och kompletterade den bräda som fanns kvar i kyrkans lilla museum på ena sidoläktaren.

Till sist visade kyrkvaktmästaren upp oss på vinden – en gymnastisk övning som först inte alla vågade sig på – men inför de förtjusta utrop som hördes från den gamla dragiga kyrkvinden, med sina dofter av tjära och hundraårigt damm, kom alla upp för att beskåda det sensationella fynd någon gjort med sin ficklampa: Högt upp, mellan de medeltida timmergavelröstena, som fanns kvar från 1200-talskyrkan, hade någon lappat i en målad bräda från de senmedeltida målningarna, som rivits bort när det platta bräddtaket ersattes av spetsiga valv omkring 1500.

– Titta! Det är Noa, titta! Han har just öppnat en lucka i arken för att spana in om land finns i sikte!

Det var ett minst sagt magiskt möte. Ingen hade sett målningen sedan 1500-talet. Där hälsade oss ett nyfiket

ansikte, målat på 1400-talet av den så kallade Risingemästaren.

Tiden stod stilla. Vi kände omedelbart igen Noa, vi hade just sett honom i Risinge. Det fick bli en bok om Torpa kyrka. Med Noa på omslaget.

Vi tryckte 800 exemplar på det lilla förlaget Atremi, som specialiserat sig på mindre hembygdsböcker. Boken kom ut 2007 och är nu slutsåld. Vi blev lite stolta när vi såg den, bilderna som är tagna med våra enkla kameror såg nästan lite proffsiga ut.

Tryckningskostnaden blev cirka 50 000 kr, merparten av detta betalades genom EU-Leaderbidraget. Boken fick god spridning. Men framförallt lyckades vi vid flera offentliga sammankomster – varav en i kyrkan i samband med en sommarkonsert – få presentera våra fynd på ett enkelt sätt, där de flesta deltagarna framträdde.

Cirkelledare var Lena Skördeman, som länge arbetat inom folkbildningen och varit metodiklektor vid folkhögskollärlinjen i Linköping. Hon var noga med att endast organisera träffarna och fördela arbetet, inte fungera som lärare. Vi hade alltså ingen lärare, och ingen grundbok. Genom att deltagarna själva fick stort ansvar, skapades nyfikenhet, aktivitet och intresse. De som inte ville vara med och presentera slapp göra detta, men de bidrog med andra saker, trevlig samvaro, kunskap om vad som fanns i kyrkan, kaffekokning, och liknande. Allt var lika viktigt. Alla som var med fick stå som författare, vi var 12 deltagare plus Lena Skördeman.

Givetvis kan man ordna en mer traditionell cirkel med lärarledd undervisning, men man hade nog knappast kunnat ge ut en bok som vi gjorde. Kamratcirkeln skapade god stämning och hög aktivitet hos alla från början.

Studiecirkelns uppläggning

Idé och metodik: Kamratcirkel. En ledare sammankallar, håller ordning på ekonomi och fyller i blanketter, datum och vem som ansvarar för nästa möte. Deltagarna får direkt ansvar för att utforska sin del av kyrkan och presentera detta för övriga. Vår studiecirkel resulterade i tio möten, både i form av inventeringar och i utflykter.

Dokumentation i form av bok

Efter denna trevliga upplevelse kände vi att vi på något sätt ville runda av och dokumentera våra studier. Vi fortsatte därför under nästa höst med att samlas ett par gånger då Lena Skördeman ordnat EU-medel till att trycka en bok och redigerade tillsammans materialet. Vi tog nu nya bilder av kyrkans alla inventarier och samlade in manus som skrevs ut på dator.

Boken blev därför också en dokumentation av kyrkans tillstånd vid en given tidpunkt, 2007, som måhända kan vara av värde i framtiden då våra kyrkor kanske har

byggts om ännu en gång.

Forska där du bor!

Vad uppnådde vi med vår cirkel? Det blev en forskningsfärd, en känsla av att vår lilla lokala kyrka hörde ihop med något större. Vår kunskap gav oss ett helt nytt perspektiv på det välkända lilla, som hörde ihop med det stora.

Vi kände att kunskapen lyfte oss, och att vi fick ett svindlande fågelperspektiv. Tänk att vår lilla kyrka hörde ihop med universella medeltida byggnadstraditioner men också med alla gårdar i bygden, och inte minst 1890-talets våg av nationalromantik! Många generationer hade på olika sätt förändrat kyrkan, byggt till den och donerat stora skatter som vi nu i detalj kunde studera och ta del av. Vi önskar att många finge vara med på samma resa. Utforska din egen kyrka och gör dina egna upptäckter. Mycket nöje på färden!

Inuti Torpa kyrka med sitt triumfkrucifix från 1200-talet.

Litteratur, källor och tips för forskning

Vi hjälptes åt att titta i hembygdsböcker, t ex den för vårt område aktuella serien "Från Sommabygd till Vätterstrand 1-7". En liten beskrivning av kyrkan fanns att köpa i sakristian, men den visade sig ha flera fel, som vi nu "rättat" i vår bok.

Tips för forskning: Ofta finns en hel del material om varje lokal kyrka i centrala arkiv, t ex ATA (Allmänna Topografiska Arkivet), Historiska muséet i Stockholm eller regionens Länsmuseum. De har samlingar av foton (inte minst ombyggnader!) och föremål som numera i de flesta fall kan sökas på nätet.

Föremål kan alltså finnas i dessa samlingar, som tillhört er sockenkyrka men som man lokalt "glömt bort". Se vidare Sockenkyrkonätverket.se där ni kan hitta bra länkar och litteraturtips.

Text & bild: Martin Giertz

Informationsträff om föremål och foto

Den 16 mars bjöd Östergötlands museum in till en träff för att informera och tipsa om hur man tar hand om sina hembygdssamlingar. Eftermiddagen blev fullbokad och det kom trettio representanter från hembygdsföreningar från hela Östergötland.

Träffen hade två syften, dels att tipsa om hur man bäst förvaltar och vårdar sina samlingar, dels att inventera vilka frågeställningar om detta som är aktuella bland föreningarna. Efter ett inledande varv där alla fick presentera sig och sina behov visade det sig, som väntat, att förutsättningar ser mycket olika ut! Men för oss på museet är det ett bra underlag för att till exempel kunna erbjuda mer nischade träffar i fortsättningen.

Länsmuseets föremålsansvariga Eva Lundblad berättade om grunderna i katalogisering. Tänk på att fånga upp så mycket information som möjligt kopplat till objektet och att gallring är lättast att göra när man blir erbjuden föremål. När man väl har tagit emot och katalogiserat föremål så är det mycket svårare att gallra ut. Eva berättade även om hur man vårdar föremål i olika material. Viola Edström berättade sedan om foto, dels om tekniker med även hur man ska handha både negativ och positiv. Sammanfattningsvis så ska bilder hanteras så lite som möjligt, skanna in dem i stället. Viola hann också kort berätta om hantering av arkivmaterial. Mycket av det som nämndes av material och hjälpmedel går att beställa från Museiservice (www.museiservice.se).

Många tips levererades och här är ett litet urval:

- Förläng livslängden på kassettband genom att rulla igenom dem ibland
- Fotografera föremålen för identifiering och för att kunna följa eventuellt slitage
- Skriv inte direkt på textilier, använd särskilda märkband som sys fast
- Använd mirakeltrasor av god kvalitet, som inte repar föremålen
- Mjuka borstar till damning, och om ni skall damm suga, sätt en nylonstrumpa över munstycket så fångas smådelar upp
- Putsa silver med silverskum, INTE Häxans
- Använd syrafritt silkepapper som finns på ark eller rulle
- Vik inte textilier; häng eller lägg kläder, rulla dukar och liknande
- Täck föremål under stängd säsong, urtvättade lakan går bra
- Använd alltid handskar i bomull (utan noppor) eller plast vid bildhantering
- Borsta glasnegativens glatta sida, aldrig bildsidan (blås lätt på)

- Använd syrafria påsar till glasplåtar och ställ dem i lådor (minskar trycket)
- Skanna in bilder i två upplösningar, 72 samt 300 dpi
- Använd INTE plastfickor, gäller även arkivmaterial
- Använd skrivare godkänd för arkiv och undvik det billigaste papperet
- Använd arkivpenna till dokument
- Kontakta Östergötlands Arkivförbund för arkivförteckningssystem
- Skapa inga egna databaslösningar, det kommer nog gemensamma med öppna lösningar inom några år

Samarbeta när ni tar emot nya föremål/foton och sköter om samlingen. Skriv gärna ner föreningens riktlinjer för insamling, det kan också vara bra att kunna hänvisa till dessa om ni vill tacka nej!

Text: Tova Sylvan. Bild: Östergötlands museum

Viola Edström berättade om fototeknik och vård av bilder.

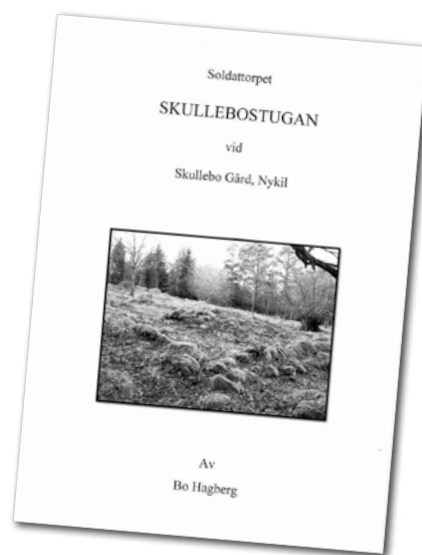
Skullebostugan

Vid Skullebo Gård i Nykil socken fanns från slutet av 1600-talet och fram till början av 1800-talet ett soldattorp som hette Skullebostugan. I Nykil kyrkoarkivs husförhörslängder som börjar år 1789 finns Skullebostugan med som soldattorp fram till år 1806. Hur gammalt torpet är ger oss historien inget exakt svar på, men när indelningsverket bildades i slutet av 1600-talet byggdes många soldattorp. På en karta över Skullebo Kronohemman finns soldattorpet Skullebostugan utritat. Platsen där torpet en gång stod finns utmärkt på dagens karta under namnet Häjkullen. Idag finns högar efter murstocken och delar av stenfoten kvar. Det är lämningar efter två av husen som har funnits där.

Under alla år som torpet användes har det odlats och brutits mark och vi kan än idag se alla de oändliga stenrösen som fortfarande står kvar som monument från en gångens tid. Här kan vi se spåren efter människors eviga slit och strävan där de under generationer har plöjt, sått och skördat för att försöka försörja sina familjer på det

lilla som dessa små åkertegar kan ge.

”Soldattorpet Skullebostugan vid Skullebo Gård, Nykil” är en skrift som handlar om de tre sista soldatfamiljer som bodde i Skullebostugan i slutet av 1700-talet och runt sekelskiftet 1800. Den är författad av Bo Hagberg och utgiven i samarbete med Nykils Hembygdsförening.

Vi ger ut böcker!

Ett axprov ur vår tidigare utgivning:

Brevens Bruks hembygdsförening: Brevens Bruk, bruksliv i järnets tecken
Knutby-Faringe-Bladåker hembygdsförening: Bygden som steg ur havet
Fanthyttans bygdeförening: Fanthytten
Borensbergs hembygdsförening: Från Husbyfjäll till Borensberg
Lima, Rörbäcksnäs och Transtrands hembygdsföreningar: Gränsland
Hafsta byalag: Hafsta genom tiderna
Föreningen Hårdakvarn: Hårdakvarn
Idre hembygdsförening: Idre bygdebok del 1, 2 och 3
Kvistholmsgruppen: Kvistholmskrönika
Ragnarö byalag: Livet i ragnarö
Norra Vi hembygdsförening: Norra Vi
Norra Vi hembygdsförening: Ydrebo
Torpa hembygdsförening: Om Torpa kyrka
Torpa hembygdsförening: Skrävör och visor
Reftele hembygdsförening: Reftelebygd
Röks hembygdsförening: Röksminnen
Rök-Svanshals byalag: Svanshalsminnen
Stoby historieförening: Stoby by
Särna fornminnesförening: Särnmål

Vi erbjuder Dig eller Din förening:

- ✧ hjälp med allt från manus till färdig bok
- ✧ upplagor från 50 ex och uppåt
- ✧ intressanta priser
- ✧ formgivning
- ✧ tryckning
- ✧ handledning

Kontakta oss så får vi diskutera just din situation!

Upplands-Bro Kulturhistoriska förening: Upplands-Bro från då till nu
Birgitta Olsson: Bondeuppror i Skåne
Johan Birath: Brännvin, vatten och bröd. Del 1 och 2
Johan Birath: Ekeby sockenstämmor 1787-1818
Johan Birath: Mordet i Hyckling
Johan Birath: Mordet i Ljungstorp
Johan Birath: Mordet i Mjölby
Johan Birath: Spöken i Östergötland
Berit och Larseric Fjellman: Dalsland och gränsbygden. Del 1 och 2

Erik Jonsson: De första Ormsjöutvandringarna. Del 1 och 2
Bror Steen: En Parvells minnen från Häggstad Norrgård
Östen Andersson: Fjärdingsman i skärgården
Rune Andersson: Örskärs
Rune Andersson: Folket på Rygga by
Tony Hagström: Från bondby till municipalsamhälle (Kisa)
Bengt-Arne Bengtsson: Från Östra stambanan till Ostlänken/Götalandsbanan
Anders Ejdervik och Anders Dahlin: Grövelsjöfjällen, gränslösa fjäll
Sten-Olof Ragnar: Gårdar och stugor i Åsbo
Lennart Nilsson: Gårdarna utmed Lagans strand

Sven Thurin: Historien om Myggsjön
Verner Lindblom och Bengt Räsled: Lexikon, Västergötlands tidiga historia
Bo Werkström: Lunds Timmer AB
Per-Anders Lundh: Mellan Liljeholmen och Somvik
Mona Söderbäck: Mitt Ödeshög
Bo Jansson: Mjölby industrihistoria
Gudrun F. Brännberg: Målare i Medelpad
Kajsa Karlsson: Människor, mark och skiften i Knipered under 250 år
Anita Kindstrand: Ordstav och talesätt i Unnarvadsbygden
Rosa Lindeberg och Majken Sörman-Olsson: Rosas bok
Torbjörn Ljungqvist: Röfors
Eva Fagerberg: Sänkta Ingrid av Skänninge
Alice Andersson: Skeppsås kyrkogård
Catherine Lagercrantz: Tamms på Österbybruk
Ejle Fasth: Tranås hornmusikkår 110 år
Göran Källgård: Vargjakt, emigranter och en drunknad griskulting
Mikael Edberg: Ytterbys gårdar och torp
och många fler ...

Atremi

Axstad Södergård,
0142-171 00
www.atremi.se

595 94 Mjölby
info@atremi.se

God Kräftsoppa

Denna soppa gjorde stor succé när den serverades vid hembygdsförbundets årsmöte i Åtvidaberg 26/4. På begäran kommer här receptet för ca 4 personer!

Ingredienser

- 2 stora morötter
- 2 msk smör
- 2 msk vetemjöl
- 1 l vatten
- 2 fiskbuljongtärningar
- Svartpeppar efter tycke
- 400 g Kavli mjukost med kräftsmak
- 2 dl crème fraiche
- 360 g skalade kräftstjärtar (1 burk)
- Dill

Gör så här:

Riv morötter och fräs dem mjuka i smöret, ca 5 minuter i stekpanna (medelvärme). Strö mjölet över morötterna.

Koka upp vattnet och lägg i fiskbuljongen och morötterna. Sänk värmen och blanda i kräftost, crème fraiche och svartpeppar och en knippe finhackad dill.

Värm i ca 5 minuter. Lägg i kräftstjärtarna och värm i ytterligare några få minuter. Servera gärna soppan tillsammans med pain riche-bröd, med lite kräftstjärtar på.

Ing-Britt Mattfolk, Åtvids Hbf

DET BRINNER!

Bland det värsta som kan hända en hembygdsgård är en omfattande brand. Många gårdar är väldigt gamla och oftast uppförda i trä. Många inventarier är insamlade under årens lopp, många skänkta av bygdens invånare och väldigt svåra att ersätta med nya. Naturligtvis är det viktigt att ha byggnader och inventarier rätt försäkrade och att se till att brandskyddet är det allra bästa för att minimera riskerna, men olyckan kan ändå vara framme.

OM olyckan skulle vara framme och hembygdsgården råkar ut för brand är det mycket viktigt att ALLT, både inventarier och byggnader, dokumenterats på bästa tänkbara sätt för att ersättningen från försäkringsbolaget skall bli så rättvis som möjligt. Foton, filmer, nedtecknade beskrivningar av föremål och hus - ju noggrannare dokumentation desto bättre.

Först helgen i maj i år brann dessvärre två byggnader ner, Spårbolstugan i Herrljunga Hbf och Krogen i Nässjö Hbf. Samtidigt förstördes oersättliga föremål.

SE ÖVER FÖRSÄKRINGSBEHOVET!

- både avseende byggnader och lösegendom.

Ni har väl inte heller missat att ni kan få bidrag till larm och släckutrustning genom Hembygds-försäkringen och att vissa säkerhetsåtgärder berättigar till rabatt på försäkringen.

Hembygdsförsäkringen,

Östra Långgatan 30A, 432 41 Varberg
hembygdsforsakringen@hembygd.se 0200-22 00 55

HEMBYGDSFÖRSÄKRINGEN

Bidrag till värdefulla kulturmiljöer

Att söka bidrag hos Länsstyrelsen för att bevara kulturhistoriskt värdefull bebyggelse: Ekonomiskt stöd kan gå till ägare av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse eller miljö. Bidraget kan gå till enskilda personer, kommuner, stiftelser och bolag. Församlingskyrkor som tillhör svenska kyrkan och statligt ägda byggnader omfattas dock inte av detta stöd.

Vilka åtgärder kan få bidrag?

Statligt bidrag kan ges till insatser vid vård och underhåll av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse eller miljö. Detta gäller byggnadsminnen och miljöer av riksintresse för kulturmiljövården. Även andra kulturmiljöer av stor lokal eller regional betydelse kan få del av stödet i mån av tillgång på medel. Länsstyrelsen ställer som krav för bidraget att miljöns kulturhistoriska värden kan antas bevaras för framtiden. Exempel på vad bidraget kan ges till:

- att behålla särskilda material, att behålla ett särskilt utförande och att använda viss byggnadsteknik, då speciell antikvarisk hänsyn måste tas
- att bevara byggnader som saknar användning men är viktiga för den kulturhistoriska miljön, s.k. överlopsbyggnader

Det kan också gälla:

- kostnad för antikvarisk medverkan och dokumentation av arbetet
- tillgängliggörande av värdefulla kulturmiljöer
- särskilda utredningar som måste göras innan renovering
- projekteringsarbete med antikvarisk inriktning
- arbeten som kräver konservator eller annan specialist

Hur går jag tillväga?

När man planerar att rusta upp en kulturhistoriskt värdefull byggnad bör man så tidigt som möjligt kontakta Länsstyrelsen. Detta bl.a. för att få hjälp och kunskap om byggnadens kulturhistoriska värde, förutsättningarna för statligt stöd, arbetets omfattning och val av konsult. Ansökan görs på en speciell blankett. Fyll i blanketten så noggrant som möjligt och bifoga följande handlingar:

- förslag till åtgärder med beskrivningar och i vissa fall ritningar. Samråd gärna med Länsstyrelsen.
- fotografi av byggnaden och/eller miljön
- en kostnadsberäkning där de kulturhistoriskt motiverade kostnaderna tydligt framgår

Sänd alla handlingar till Länsstyrelsen. Ansökan ska komma in senast den **31 oktober** året innan du avser att genomföra arbetet.

Läs mer om bidraget på www.lansstyrelsen.se/ostergotland.

Har du frågor om bidraget? Kontakta Jan Eriksson, 013 – 19 62 68, jan.eriksson@lansstyrelsen.se

Välkommen till Länstidningen!

Vi vill att Länstidningen ska vara tidningen som man läser i lugn och ro, antingen som ett landsbygdsinriktat komplement till sin dagstidning eller som den enda tidning man behöver för att få en bild av vad som sker på olika håll i Östergötlands län.

Vi vet att varje utgåva av Länstidningen lever längre än en dag, att den blir noga läst och att det i många hem är en tidning man tar fram och läser olika artiklar i under flera dagar i följd.

Ställ fram den bekvämare stolen, brygg en kopp kaffe och

luta dig tillbaka med tidningen i handen.

Väl mött i Länstidningens spalter, vi kommer varje fredag!

GUNILLA NORLÉN
Ansvarig utgivare

425:-

☐ Ja, tack!
Jag vill läsa
i tolv månader!

☐ Ja, tack!
Jag vill prenumerera
i ett HALVÅR
för 230:-

☐ Ja, tack!
Jag vill prenumerera
i TRE MÅNADER
för 125:-

Kryssa i rätt alternativ innan du skickar in talongen!

Namn:

Adress:

Postort:

Telefon:

Frankeras ej
Länstidningen
betalar
portot

Länstidningen
Svarspost 580003400
591 20 MOTALA

B

Posttidning

Avsändare:

Östergötlands Hembygdsförbund
Tellbovägen 14, 585 64 Lingham

Grötlunken går under hembygdsfesten i Medevi brunn 24 maj.

Foto: Magnus Adolfsson